

ՀՀ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

EIMC N01/17
Հունվար 2017

ՀԱՅԷԿՈՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ

(ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆ)

ՀՀ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ
ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք

✓ ՄԹՆՈՒՈՐՏԱՅԻՆ ՕՂ

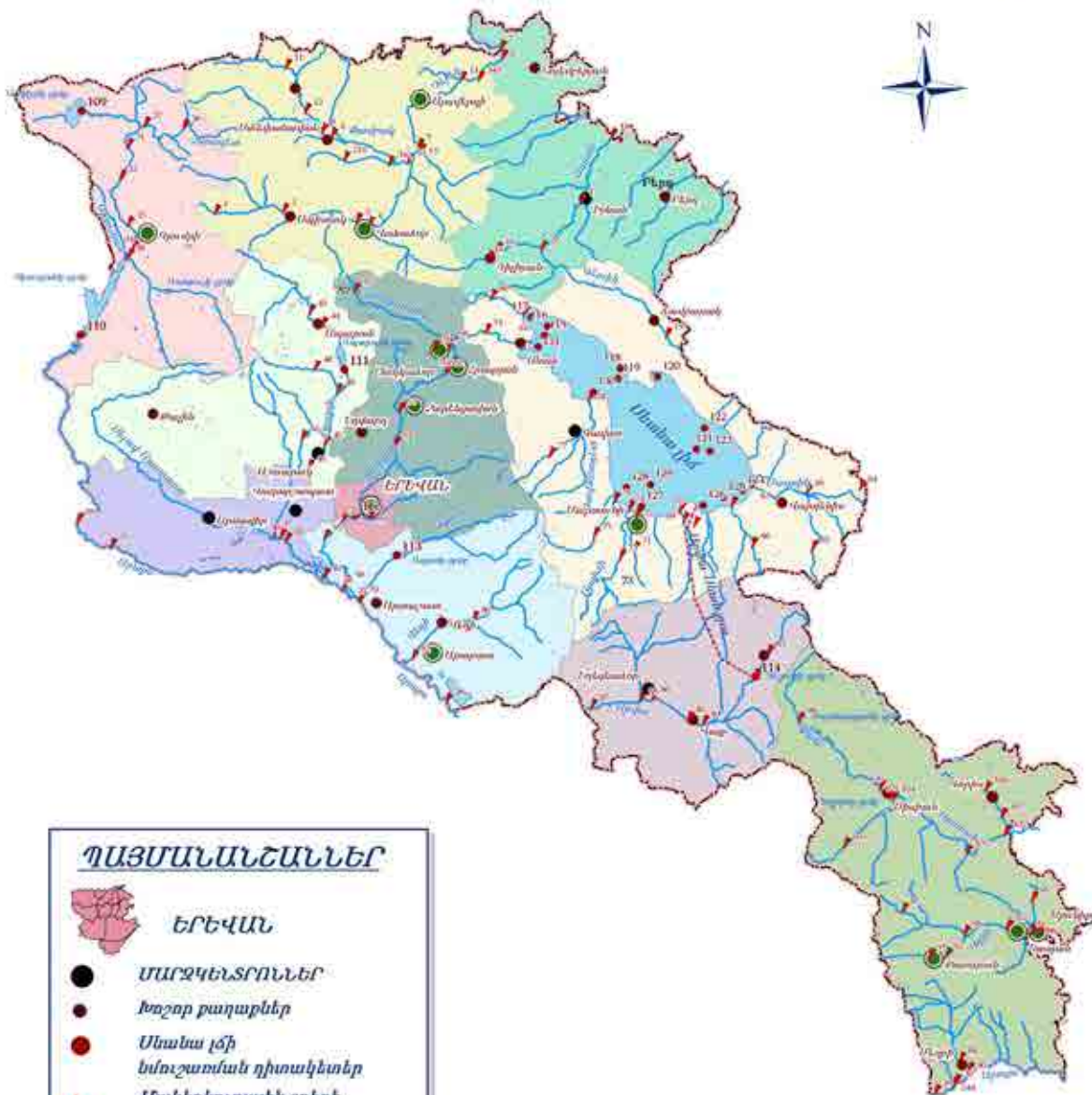

<http://www.armmonitoring.am>

Բովանդակություն

ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕԴ	4
Երևան	4
Գյումրի	11
Վանաձոր	12
Ալավերդի	13
Հրազդան	16
Արարատ	19
Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության դիտարկումները հանրապետության տարբեր բնակավայրերում.....	21
Մթնոլորտային օդում որոշվող ցուցանիշների ցանկ.....	23
Մթնոլորտային օդում որոշ աղտոտիչների սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները (ՄԹԿ)	24
«Արտակարգ բարձր աղտոտվածություն» և «բարձր աղտոտվածություն» արտահայտությունների սահմանումը	25

**ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ ՋՐԵՐԻ ԵՎ ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕՂԻ ՈՐԱԿԻ
ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԴԻՏԱՅԱՆՑ**

ՊԱՅՄԱՆԱՆՇԱՆՆԵՐ

- **ԵՐԵՎԱՆ**
- **ՄԱՐԶԿԵՆՏՐՈՆՆԵՐ**
- **Խոշոր քաղաքներ**
- **Սեանա լճի նմուշառման դիտակետեր**
- **Մակերևութային ջրերի որակի մոնիտորինգ**
- **Մթնոլորտային օդի զետեւամերձ շերտի մոնիտորինգ**
- **ՀՀ գլխավոր գետեր**
- **ՀՀ պետական սահման**
- **Արփա - Սեանա ջրո.**
- **Լճեր և ջրամբարներ**

ՄԹՆՈԼՈՐՏՍԱՅԻՆ ՕՂ

Հունվարին մթնոլորտային օդի որակի դիտարկումներ կատարվել են հանրապետության Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Չարենցավան և Մարտունի քաղաքներում: Ընդհանուր առմամբ վերը թվարկված բնակավայրերում գործում է պասիվ նմուշառման 178 դիտակետ և 16 ստացիոնար դիտակայան, որոնցից 6 ստացիոնար դիտակայանում (Երևան և Ալավերդի քաղաքներում) կատարվում են շուրջօրյա ավտոմատ դիտարկումներ: Մթնոլորտն աղտոտող նյութերի պարունակությունները որոշելու համար շուրջօրյա ակտիվ նմուշառմամբ վերցվել է օդի 1224 փորձանմուշ: Հանրապետության 8 բնակավայրի պասիվ նմուշառման դիտակետերից վերցվել է օդի 1389 փորձանմուշ: Երևան և Ալավերդի քաղաքներում տեղադրված ավտոմատ կայաններում կատարվել է օդի՝ համապատասխանաբար 28914 և 13265 դիտարկում:

Հունվարին Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Չարենցավան, Մարտունի և Ծաղկաձոր քաղաքների մթնոլորտում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական և միջին շաբաթական կոնցենտրացիաների բաշխվածության քարտեզներն՝ ըստ պասիվ նմուշառիչների տվյալների, հասանելի են <http://www.armmonitoring.am/> ինտերնետային կայքում:

Երևան

Երևան քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների, ածխածնի մոնօքսիդի և գետնամերձ օզոնի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է պասիվ նմուշառման 45 դիտակետ և յոթ դիտակայան (№1, №2, №7, №8, №16-1 №18 և №19), որից երկուսում՝ №2 և №18 կատարվում են միայն ակտիվ (24-ժամյա), իսկ մնացած հինգ դիտակայանում (№1, №7, №8, №16-1 և №19)՝ ինչպես ակտիվ, այնպես էլ ավտոմատ դիտարկումներ:

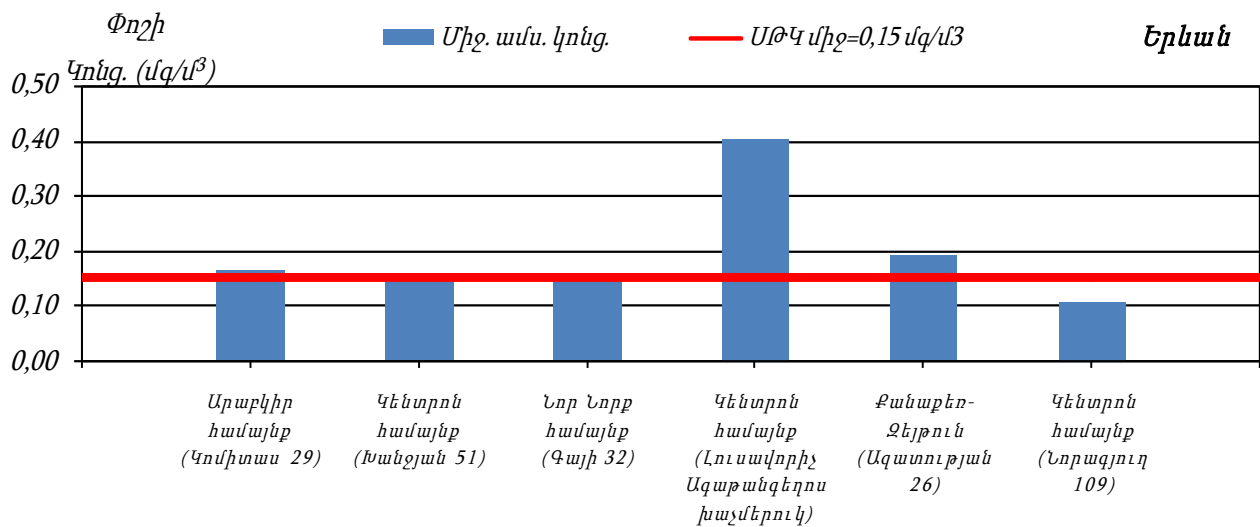
Հունվարին ակտիվ նմուշառմամբ վերցվել է օդի 740, պասիվ նմուշառմամբ՝ 348 փորձանմուշ: Ավտոմատ եղանակով կատարվել է ածխածնի մոնօքսիդի 15769, ծծմբի երկօքսիդի՝ 10643, ազոտի օքսիդների՝ 2502 դիտարկում: Ածխածնի մոնօքսիդի ամսվա առավելագույն կոնցենտրացիան դիտվել է հունվարի 21-ին ժամը 22⁰⁰-ին՝ 7.769 մգ/մ³ (Նոր Նորք համայնքում), ծծմբի երկօքսիդինը՝ հունվարի 27-ին ժամը 23¹⁰-ին՝ 0.402 մգ/մ³ (Կենտրոն համայնքում):

Հունվարին փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՄԹԿ-ն 1.3 անգամ: Որոշված մյուս ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

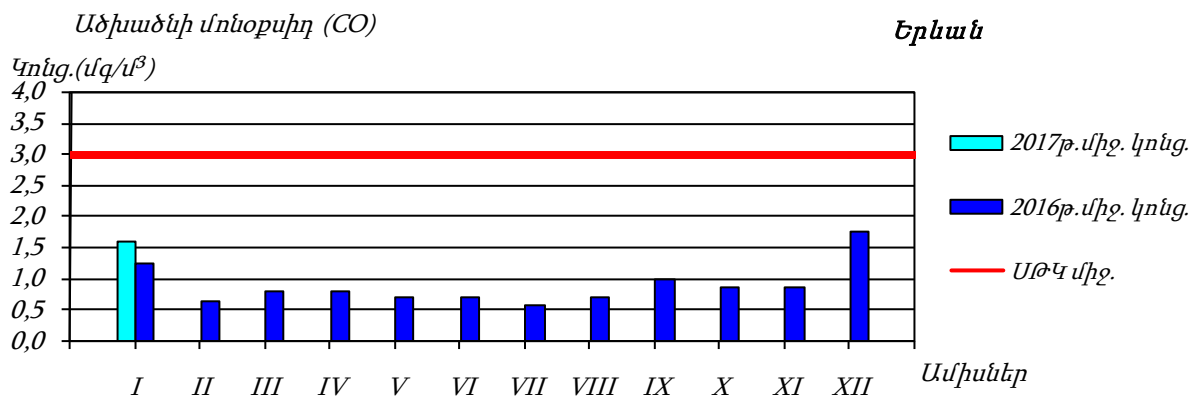
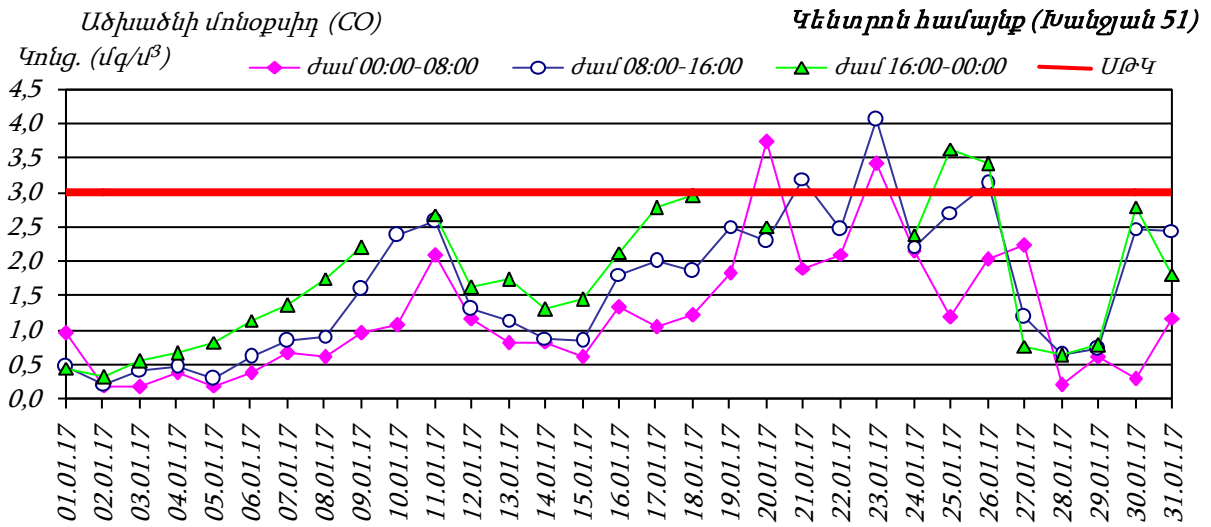
Մթնոլորտային օդում որոշվող միացությունների դիտարկումների արդյունքները
(ակտիվ նմուշառում)

Որոշվող միացություն	ՍԹԿ (միջին օրական), մգ/մ ³	Միջին ամսական կոնցենտրացիա, մգ/մ ³	Առավելագույն կոնցենտրացիա, մգ/մ ³ (դիտակայանի համար)	ՍԹԿ-ից գերազանցումների քանակ
Ծծմբի երկօքսիդ	0.05	0.030	0.069 (դիտ. N18)	3
Ազոտի երկօքսիդ	0.04	0.019	0.142 (դիտ. N 7)	11
Փոշի	0.15	0.196	0.901 (դիտ. N1)	51
Գետնամերձ օդն	0.03	0.008	0.027 (դիտ. N8)	-

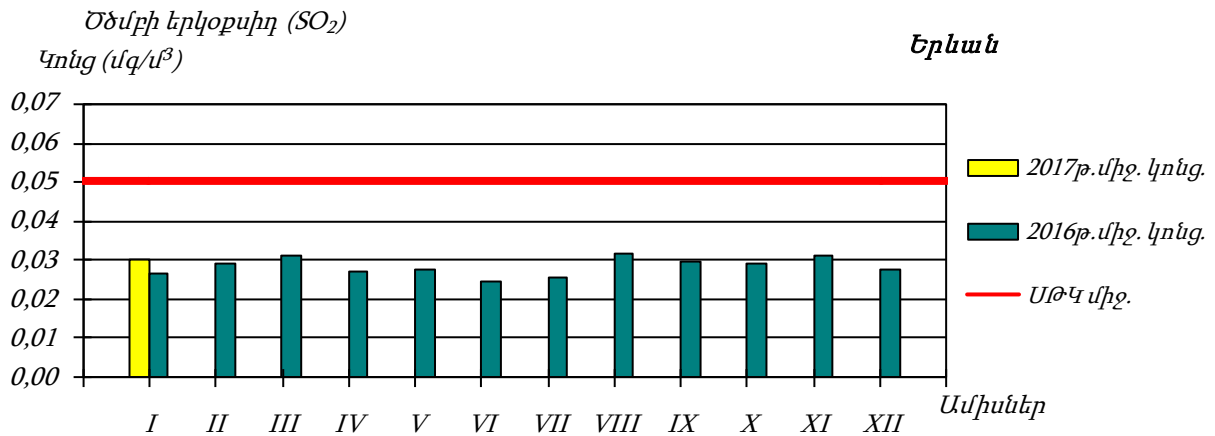
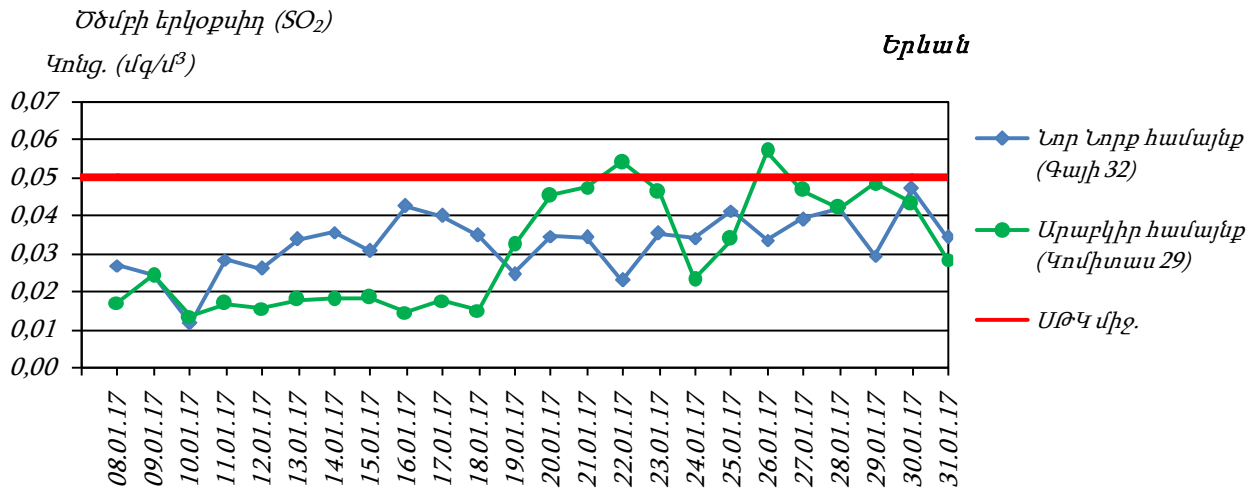
Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ընդհանուր փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները ըստ դիտակետերի (ակտիվ նմուշառում)։

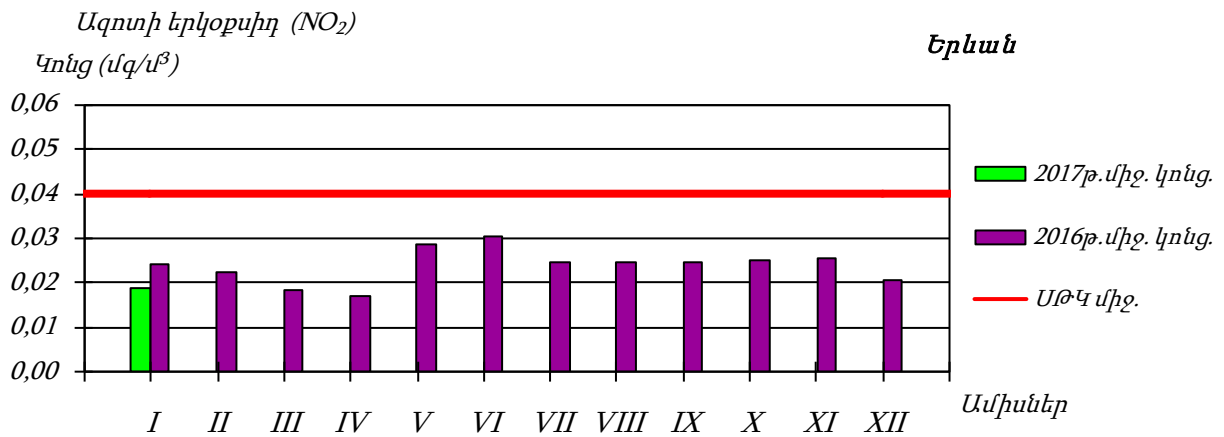
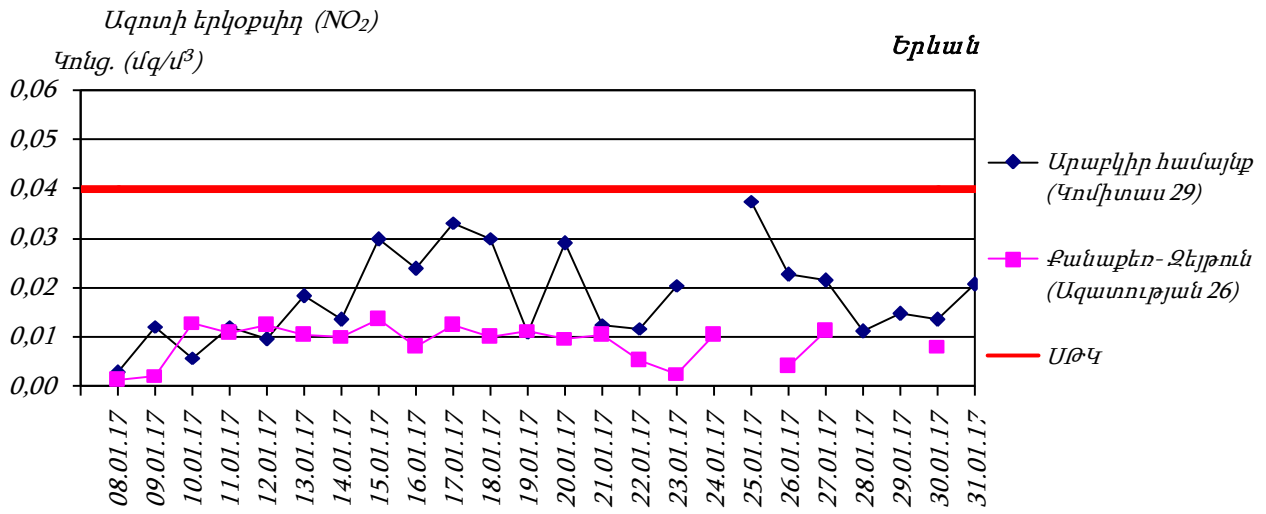
Երևան քաղաքի Կենտրոն համայնքի մթնոլորտային օդում ածխածնի մոնիթինգի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ավտոմատ դիտարկում)։

Երևան քաղաքի որոշ համայնքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում)։

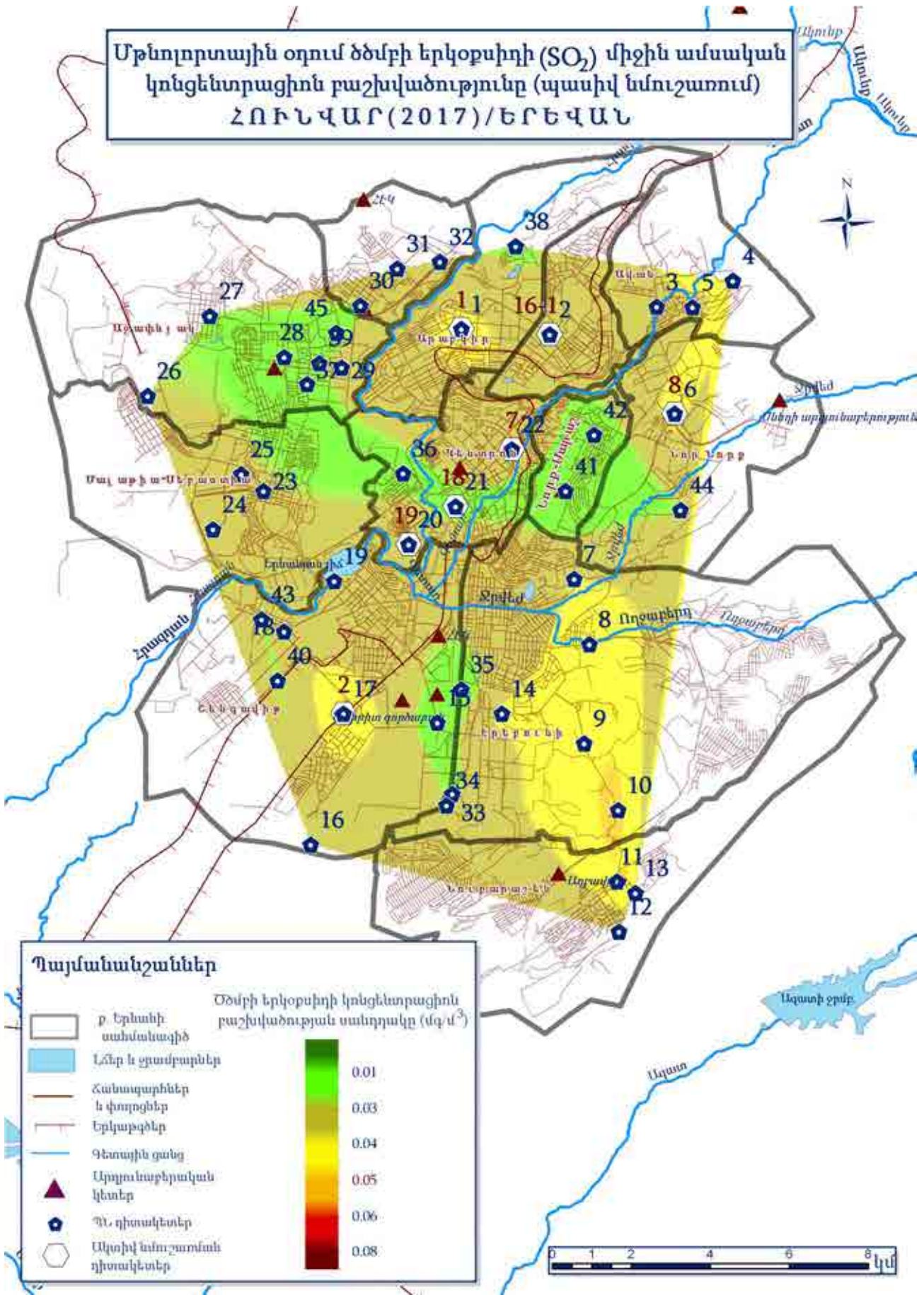

Երևան քաղաքի որոշ համայնքների մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում)։

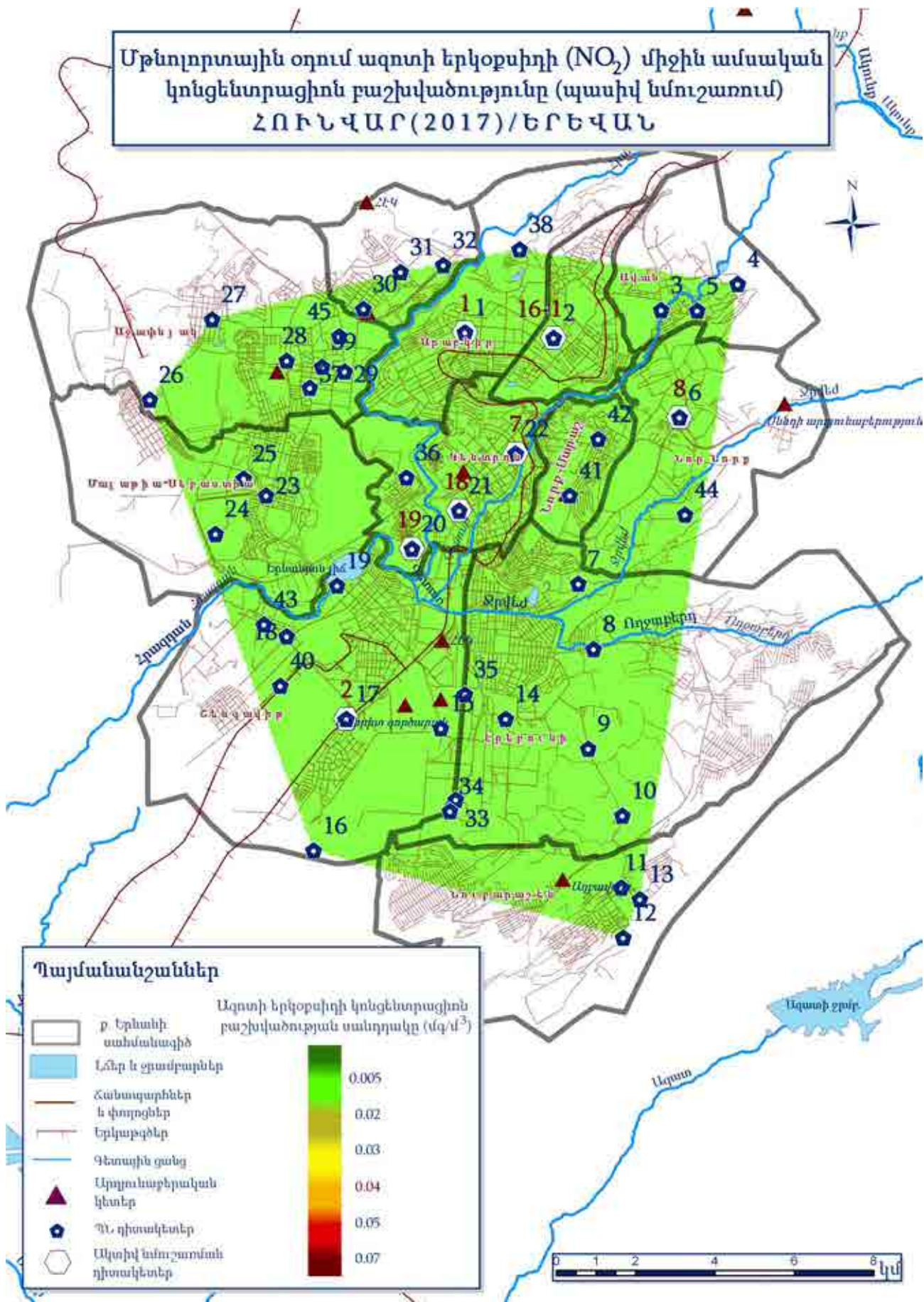

Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում) ՀՈՒՆՎԱՐ(2017)/ԵՐԵՎԱՆ

Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO_2) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում) ՀՈՒՆՎԱՐ(2017)/ԵՐԵՎԱՆ

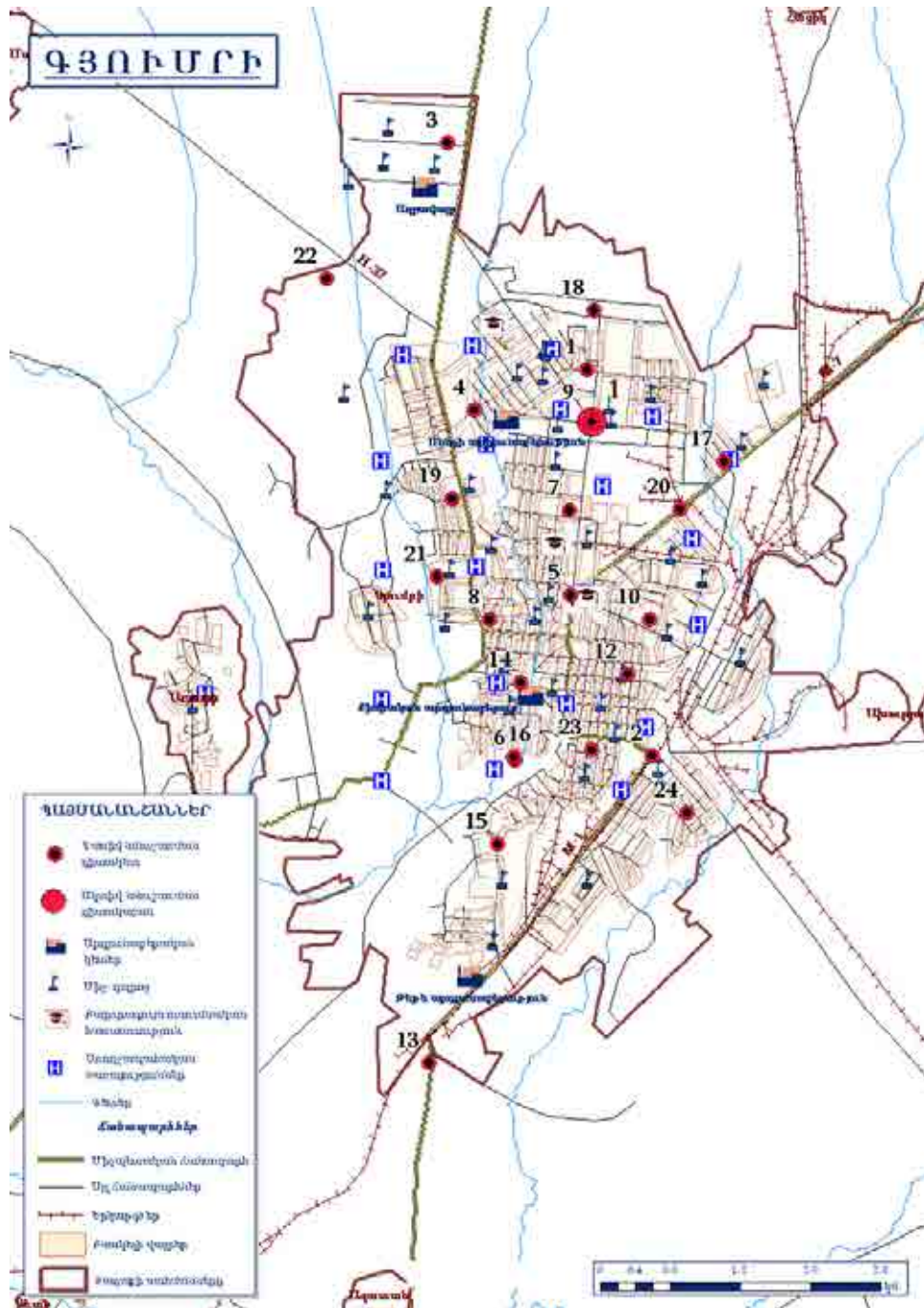

Գյումրի

Գյումրի քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 24 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 23, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 192 փորձանմուշ:

Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՄԹԿ-ն 1.8 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն չի գերազանցել:

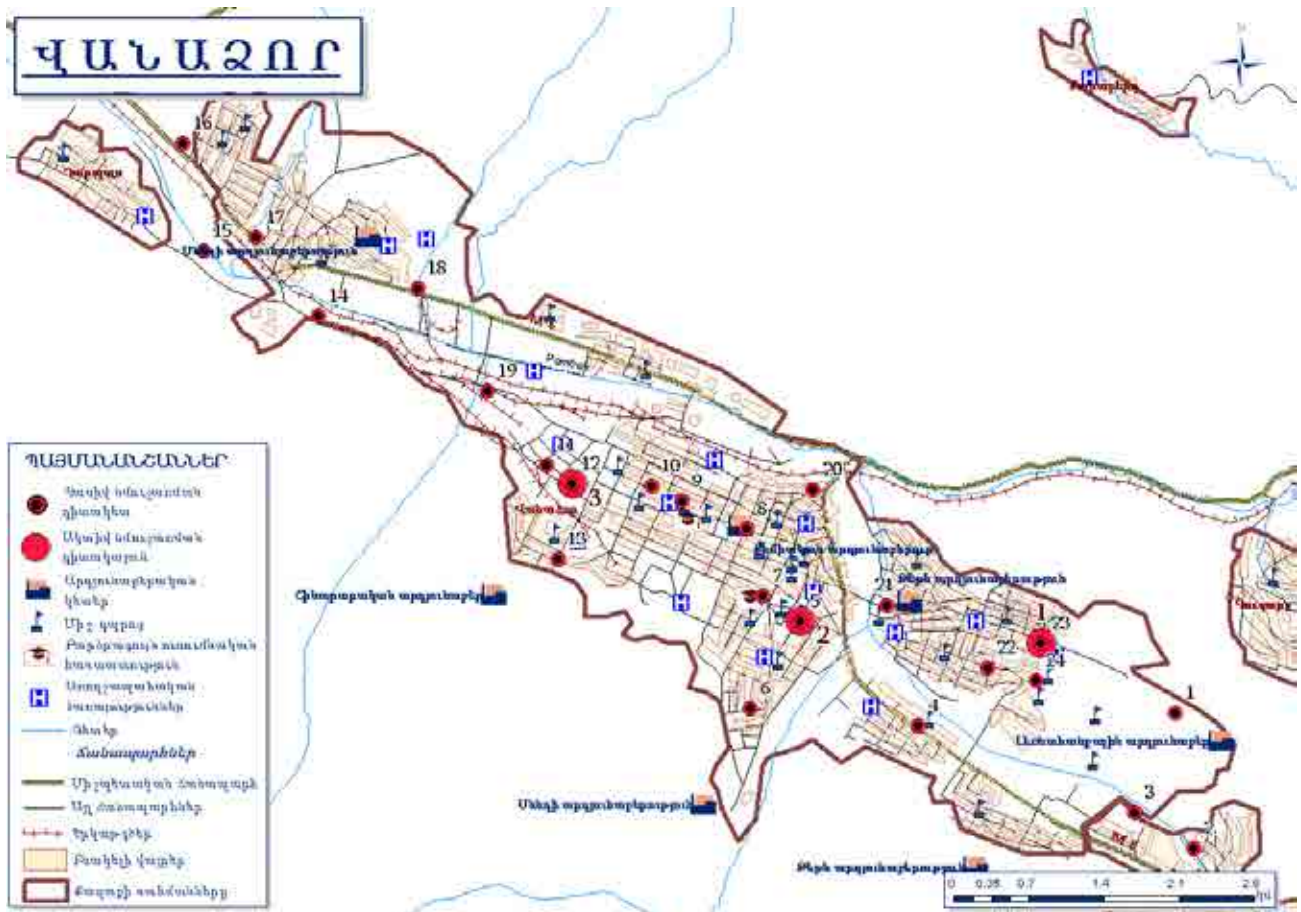

Վանաձոր

Վանաձոր քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման երեք դիտակայան և պասիվ նմուշառման 24 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 207, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 191 փորձանմուշ:

Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՍԹԿ-ն 1.6 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՍԹԿ-ն չի գերազանցել:

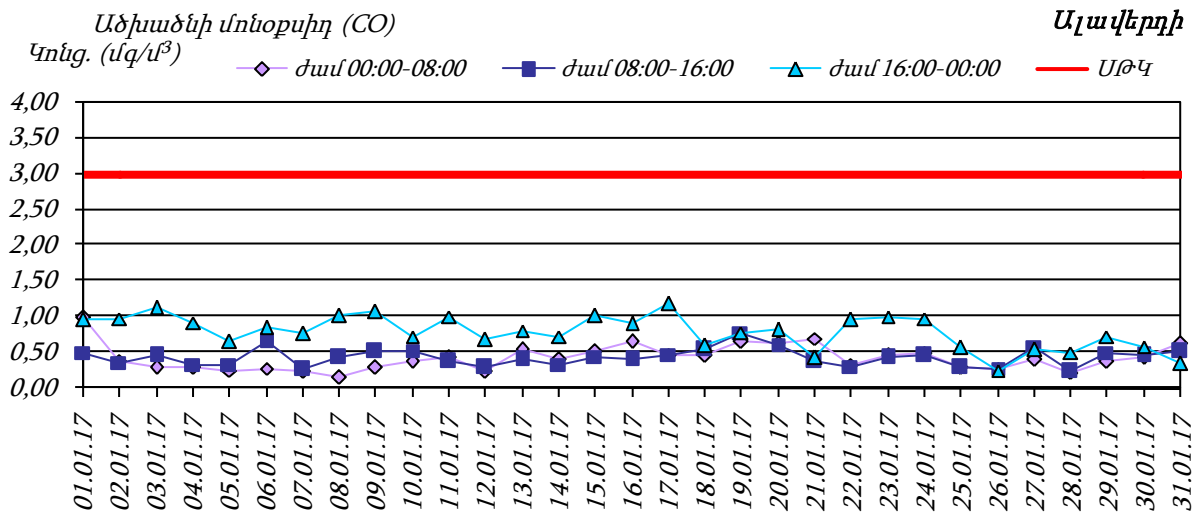

Ալավերդի

Ալավերդի քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների և ածխածնի մոնօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման երեք դիտակայան և պասիվ նմուշառման 38 դիտակետ:

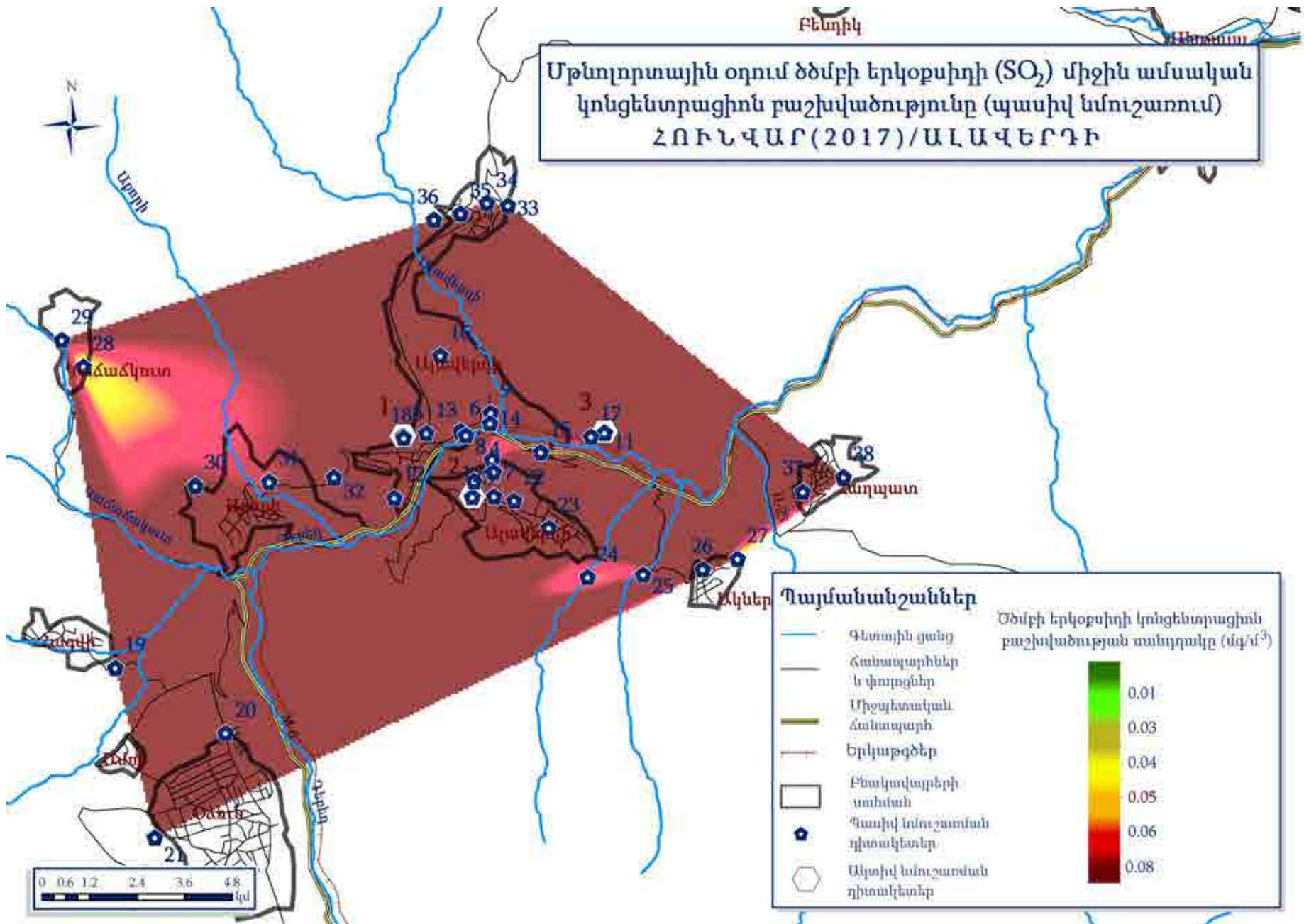
Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 130, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 299 փորձանմուշ: Ավտոմատ դիտարկումների կայանում կատարվել է ածխածնի մոնօքսիդի 5332, ծծմբի երկօքսիդի 5329 դիտարկում և ազոտի օքսիդների՝ 2604 դիտարկում:

Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՍԹԿ-ն 2.4 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան չի գերազանցել ՍԹԿ-ն:

Բենդիկ

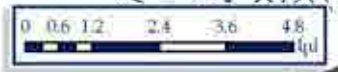
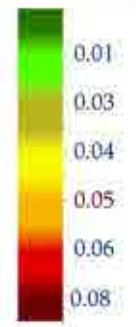
Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում) ՀՈՒՆՎԱՐ(2017)/ԱԼԱՎԵՐԴԻ

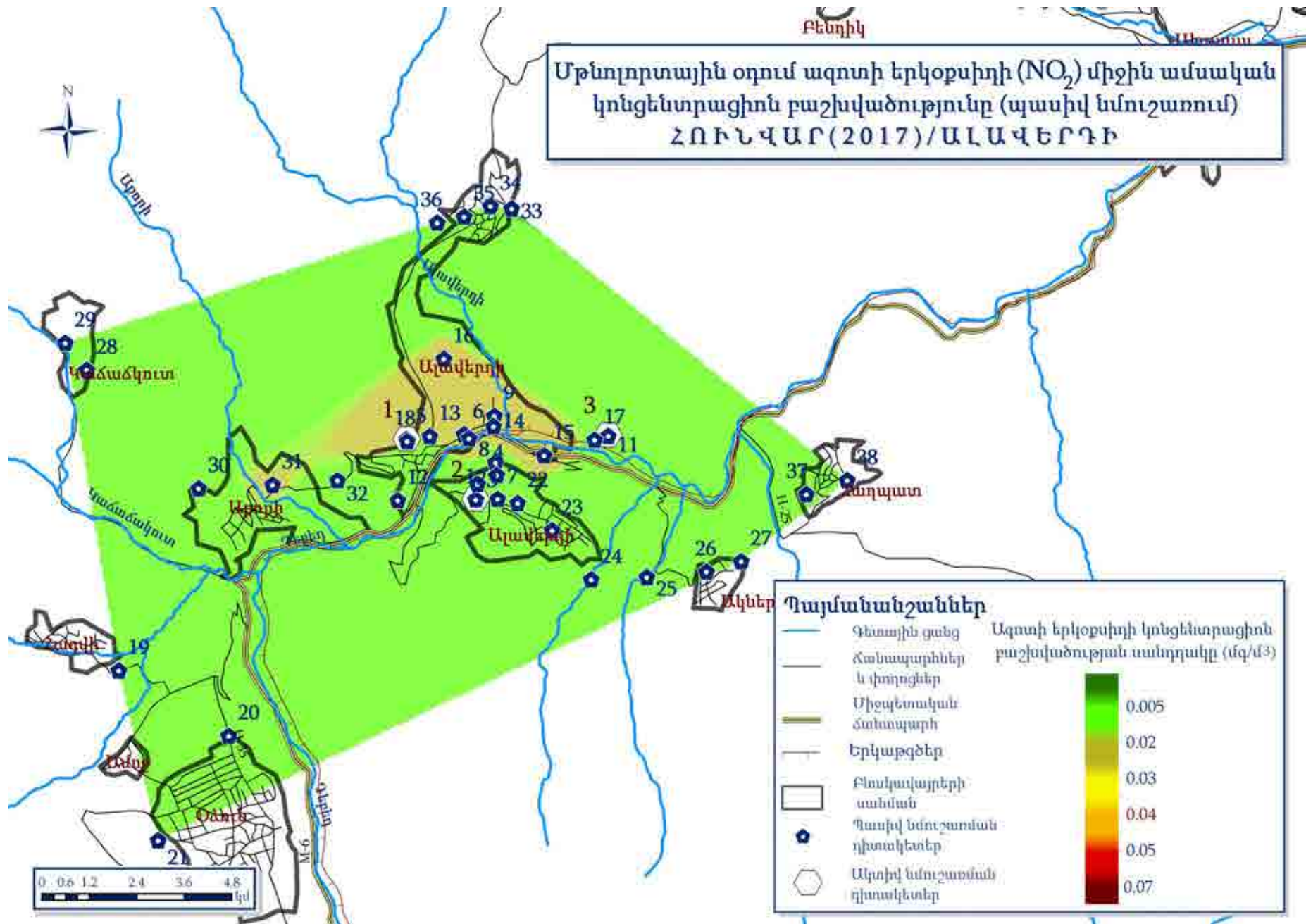
Պայմանանշաններ

- Չևտային ցանց
- Հանապարհներ և փոլոցներ
- Միջպետական հանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրերի սահման
- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակետեր

Օդմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սակոդակը (մգ/մ³)

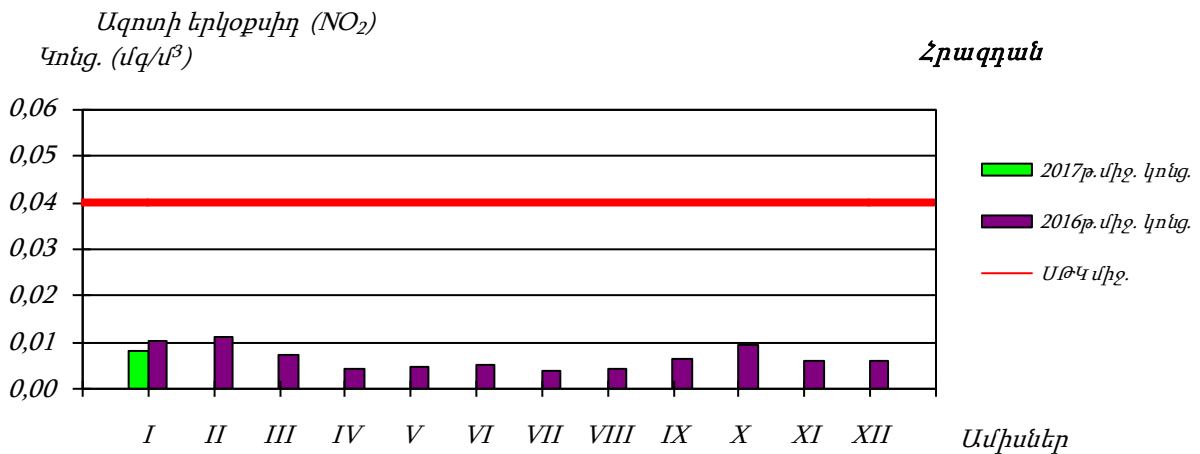
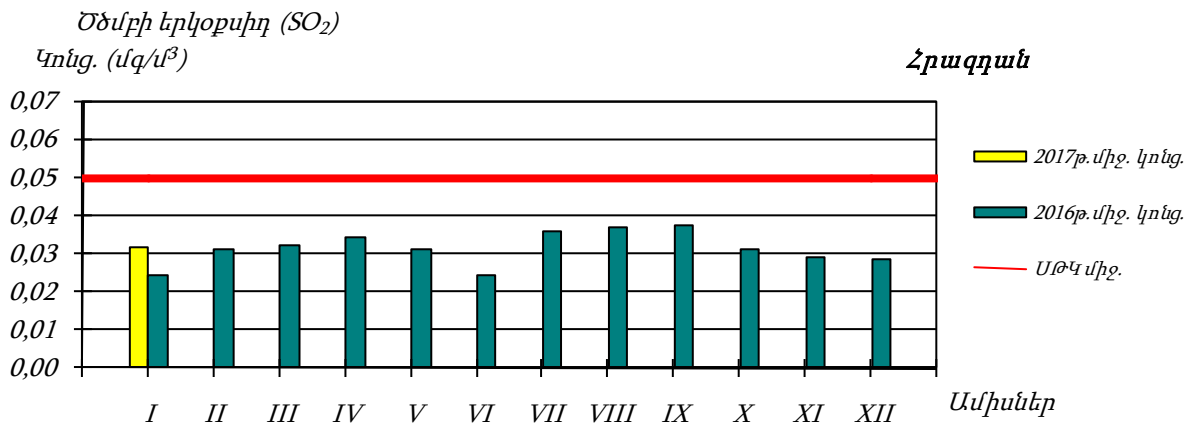
Հրազդան

Հրազդան քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 17 դիտակետ:

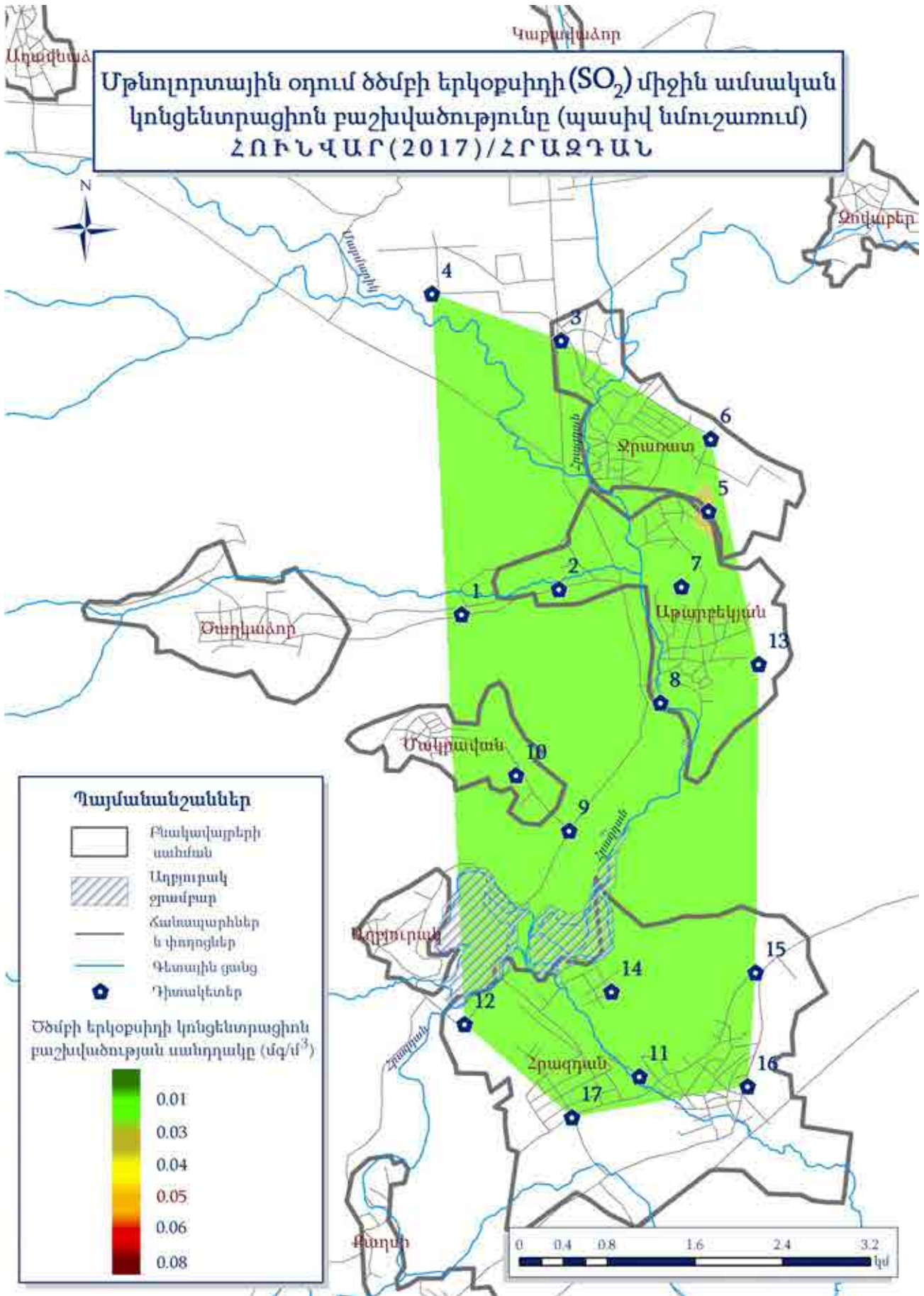
Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 93, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 135 փորձանմուշ:

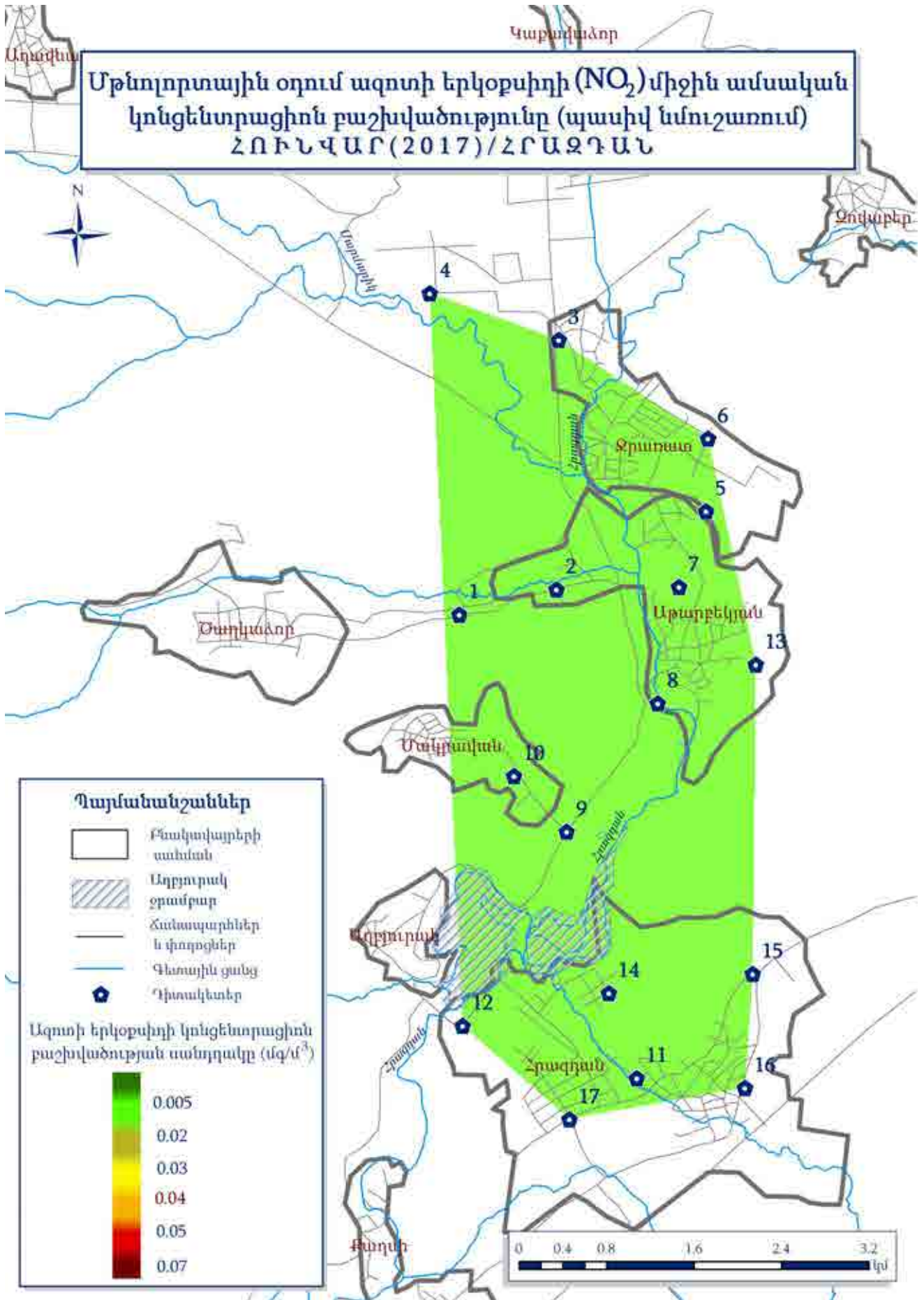
Որոշված ցուցանիշներից ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում).

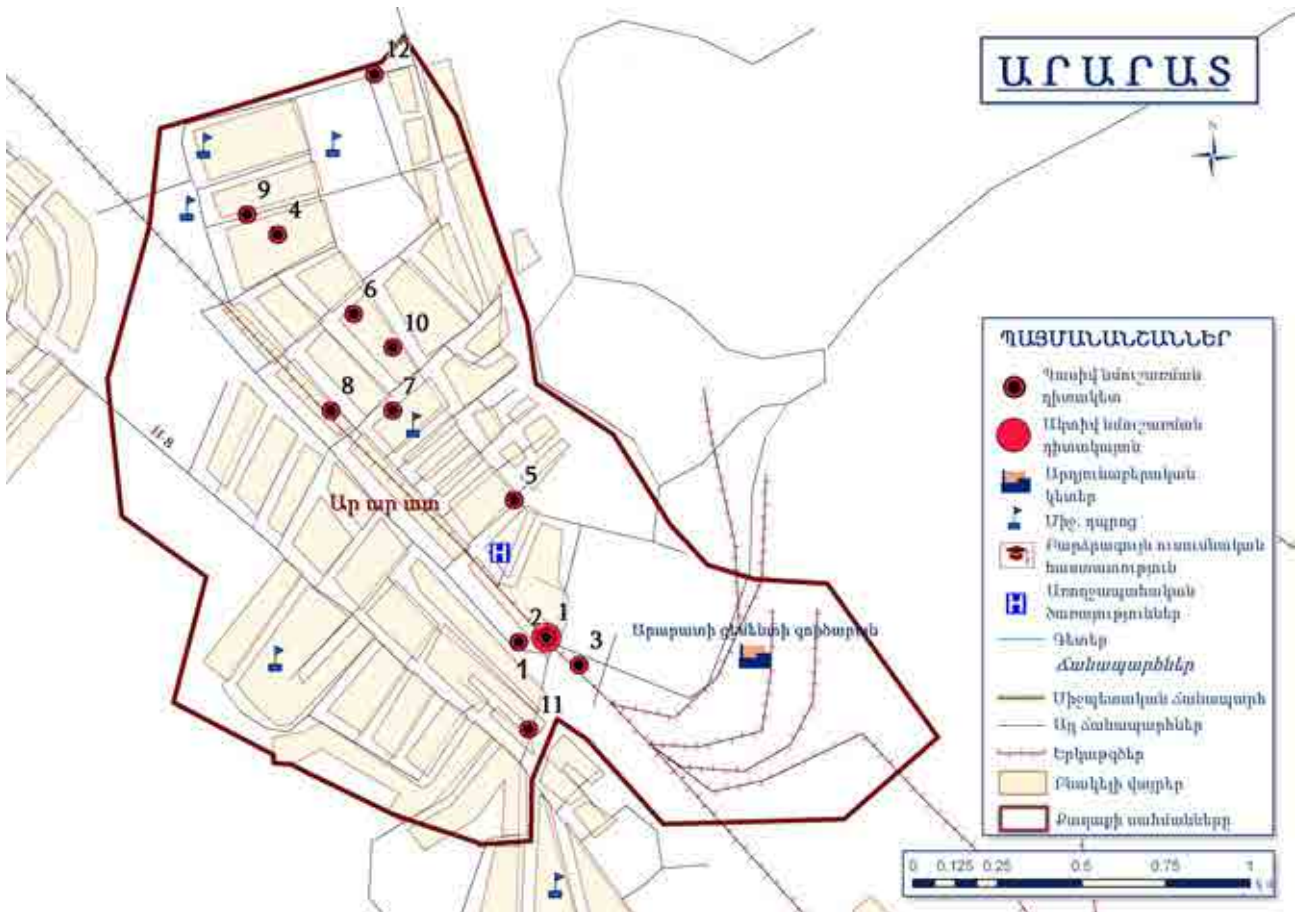

Արարատ

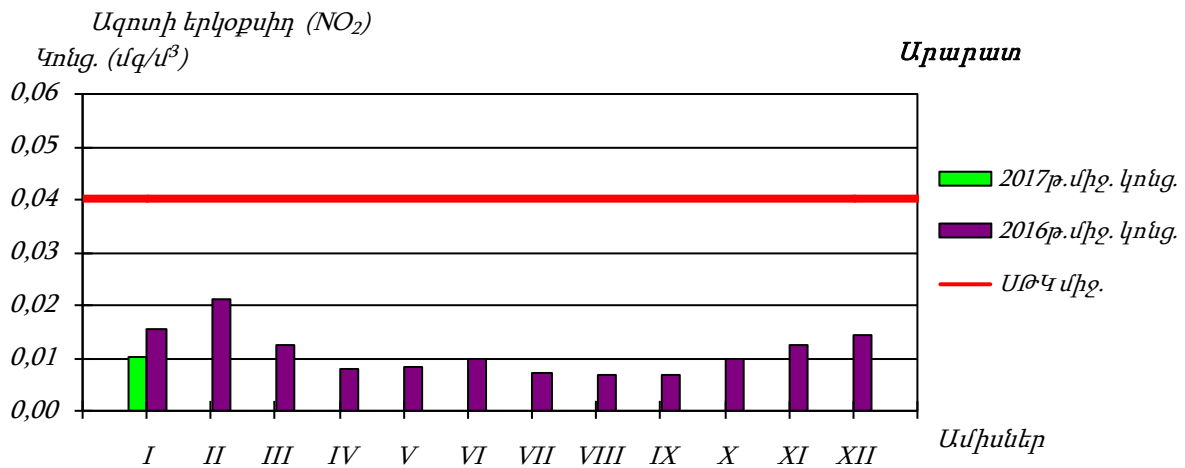
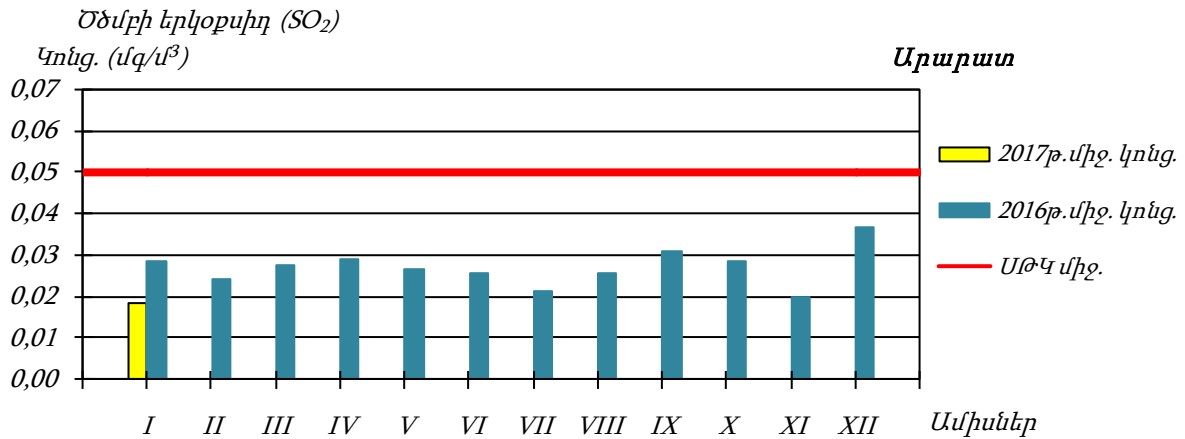
Արարատ քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 12 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 31, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 96 փորձանմուշ:

Որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (պասսիվ նմուշառում).

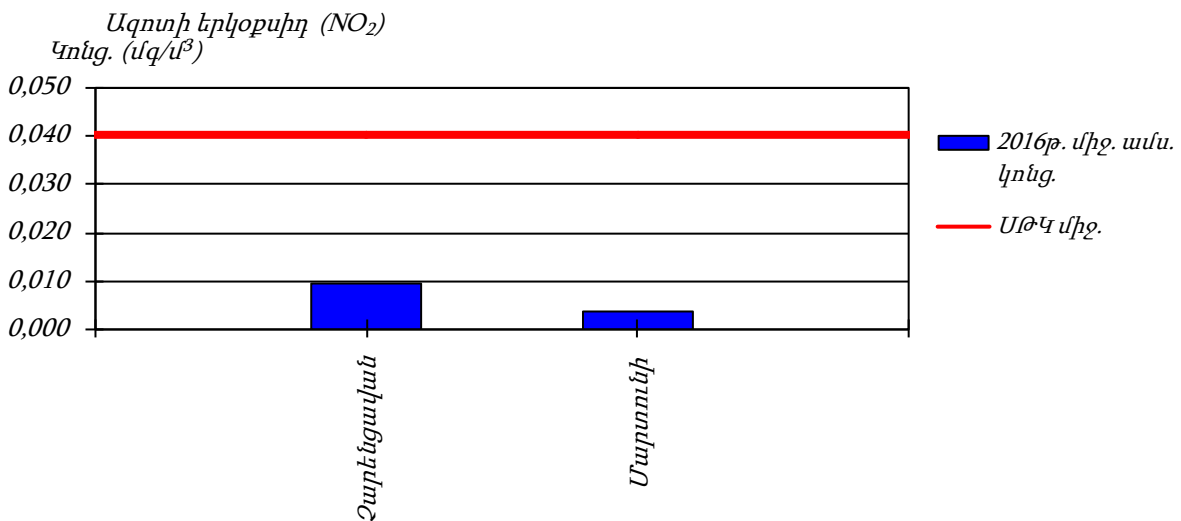
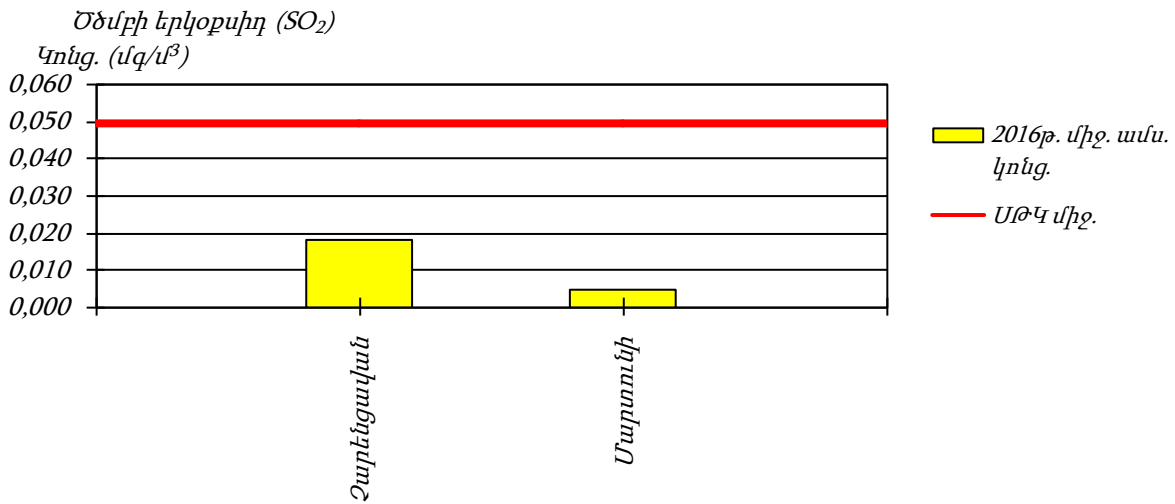
**Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության դիտարկումները
հանրապետության տարբեր բնակավայրերում**

Հունվարին պասիվ նմուշառիչներով օդային ավազանի որակի դիտարկումներ կատարվել են հանրապետության Չարենցավան և Մարտունի քաղաքներում:

Չարենցավան քաղաքի 10 դիտակետում տեղադրված պասիվ նմուշառիչներով վերցվել է օդի 80 փորձանմուշ, Մարտունի քաղաքի 8 դիտակետից՝ 48 փորձանմուշ:

Նշված բնակավայրերի մթնոլորտում որոշված ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Հունվարին ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների գրաֆիկական պատկերները՝ ըստ քաղաքների.

Ծաղկածորում շրջակա միջավայրի որակի մոնիտորինգ

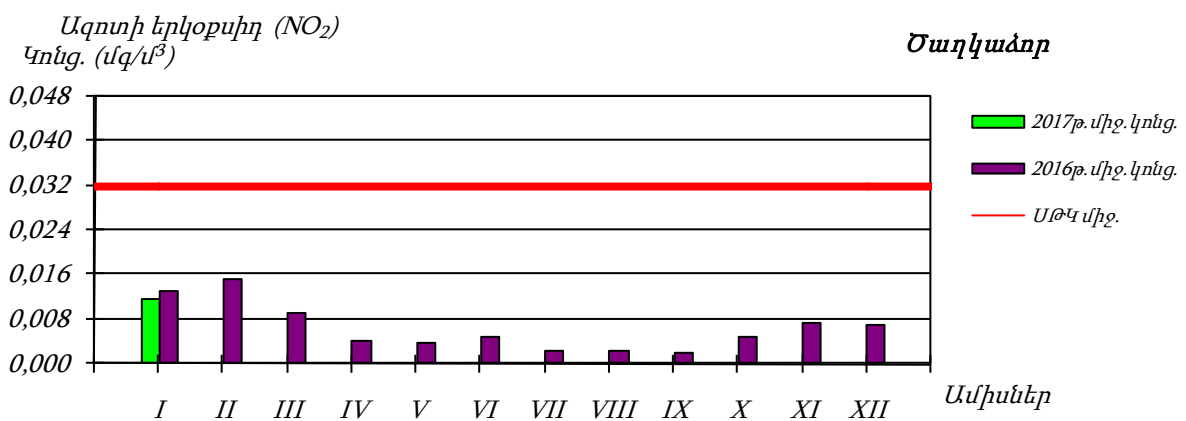
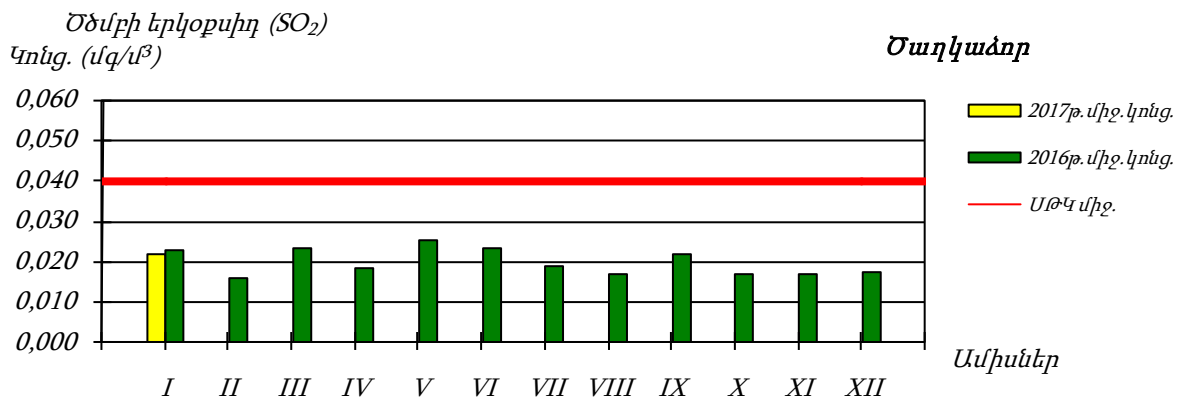
Օդային ավազան

Ծաղկածոր քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 14 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 93, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 112 փորձանմուշ:

Որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Ծաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում)։

Աթոլորտային օդում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

Ավտոմատ եղանակով

1. Ածխածնի մոնօքսիդ
2. Ծծմբի երկօքսիդ
3. Ազոտի օքսիդներ (մոնօքսիդ, երկօքսիդ, օքսիդների գումար)
4. Գետնամերձ օզոն

Ոչ ավտոմատ եղանակով

Շուրջօրյա ակտիվ նմուշառման եղանակ

1. Ընդհանուր փոշի
2. Փոշու մեջ գտնվող մետաղներ, տարրեր, անիոններ
3. Ծծմբի երկօքսիդ
4. Ազոտի երկօքսիդ
5. Գետնամերձ օզոն

Պասիվ նմուշառման եղանակ

1. Ծծմբի երկօքսիդ
2. Ազոտի երկօքսիդ

Մթնոլորտային օդում որոշ աղտոտիչների սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները (ՄԹԿ)

Աղտոտիչի անվանումը	Միջինացված ժամանակը	ՀՀ-ում, մգ/մ ³	ԱՀԿ-ում, մգ/մ ³	ԵՄ-ում, մգ/մ ³
Ածխածնի մոնօքսիդ (CO)	15 րոպե	-	100	-
	30 րոպե	5	60	-
	1 ժամ	-	30	-
	8 ժամ	-	10	10
	24 ժամ	3	-	-
Ազոտի երկօքսիդ (NO ₂)	1 ժամ	-	0.2	0.2 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 18 անգամից ավել)
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	0.04	-	0.125 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 3 անգամից ավել)
Ազոտի մոնօքսիդ (NO)	1 ժամ	-	-	-
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	0.06	-	-
Ազոտի օքսիդներ (NO _x)	1 ժամ	-	-	-
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	-	-	-
Օզոն (O ₃)	1 ժամ	-	-	-
	8 ժամ	-	0.12	-
	24 ժամ	0.03	-	-
Ծծմբի երկօքսիդ (SO ₂)	10 րոպե	0.5	0.5	-
	1 ժամ	-	-	0.350 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 3 անգամից ավել)
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	0.05	0.125	0.125 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 3 անգամից ավել)
Ընդհանուր փոշի	24 ժամ	0.15	-	-

**«Արտակարգ բարձր աղտոտվածություն» և «բարձր աղտոտվածություն»
արտահայտությունների սահմանումը**

Բնական միջավայրի արտակարգ բարձր աղտոտվածություն համարվում է.

Մթնոլորտային օդի համար

Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիայի (ՍԹԿ) գերազանցումը.

- 20-29 անգամ. երբ այդ մակարդակը պահպանվում է 2 օրից ավելի
- 30-49 անգամ. երբ այդ մակարդակը պահպանվում է 8 ժամից ավելի
- 50 և ավելի անգամ:

Բնական միջավայրի բարձր աղտոտվածություն համարվում է.

Մթնոլորտային օդի համար

- որոշվող նյութի պարունակության ՍԹԿ-ից 10 և ավելի անգամ գերազանցումը

Ինֆորմացիայի պահպանման և վերլուծության բաժին

Կայք էջ՝ armmonitoring.am
Էլ. փոստ՝ monitoring-info@mail.ru
Հեռախոս՝ 26-13-94

Հասցե՝ ՀՀ, ք. Երևան, Կոմիտաս 29